

Yleistetyt lineaariset mallit

7. harjoitukset, 10. vko 2002

- 7.1. Yleistetyt lineaarisen mallin parametrivektorin β suurimman uskottavuuden estimaattorin $\hat{\beta}$ asymptoottinen kovarianssimatriisi on $E(\mathbf{U}\mathbf{U}^T)$, missä

$$\mathbf{U} = \sum_{i=1}^n \frac{Y_i - \mu_i}{g'(\mu_i)V_i} \mathbf{x}_i,$$

g on linkkifunktio ja $V_i = \text{var}(Y_i)$. Olkoon $g(\mu_i) = \mathbf{x}_i^T \beta$, $i = 1, 2, 3$ $\beta^T = (\beta_1, \beta_2)$ ja selittäjien arvovektorit ovat $\mathbf{x}_1^T = (1, 1)$, $\mathbf{x}_2^T = (1, 2)$ ja $\mathbf{x}_3^T = (1, 3)$. Osoita, että

$$E(\mathbf{U}\mathbf{U}^T) = \sum_{i=1}^3 w_i \mathbf{x}_i \mathbf{x}_i^T,$$

missä $w_i = \frac{1}{V_i [g'(\mu_i)]^2}$. Kirjoita tulos myös matriisimuodossa $\mathbf{X}^T \mathbf{W} \mathbf{X}$, missä $\mathbf{X}^T = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 3 \end{pmatrix}$ ja $\mathbf{W}$ on diagonaalimatriisi, jonka diagonaalialkiot ovat w_1, w_2 ja w_3 .

- 7.2. Oletetaan edellisessä tehtävässä Poissonin jakauma ja logaritmilinkki. Kirjoita tässä tapauksessa "auki" estimaattorin $\hat{\beta}$ asymptoottisen kovarianssimatriisin lauseke. Totea laskemalla, että kovarianssimatriisi on $-E\left(\frac{\partial^2 l}{\partial \beta \partial \beta^T}\right)$.

- 7.3. Laske trinomijakauman

$$f(n_1, n_2, n_3) = \frac{n!}{n_1! n_2! n_3!} \pi_1^{n_1} \pi_2^{n_2} \pi_3^{n_3}$$

parametrien π_1 , π_2 ja π_3 suurimman uskottavuuden estimaatit derivointikeinolla ($n_1 + n_2 + n_3 = n$, $\pi_1 + \pi_2 + \pi_3 = 1$). Mitä ovat luonnollisten parametrien $\theta_1 = \log\left(\frac{\pi_1}{\pi_3}\right)$ ja $\theta_2 = \log\left(\frac{\pi_2}{\pi_3}\right)$ suurimman uskottavuuden estimaatit?

- 7.4. Tarkastellaan automieliämyksiä koskevaa aineistoa <http://mt1.uta.fi/tilasto/glim/datat/car.preferences.txt>, josta on luennolla jaettu taustaselvitys (kaksi sivua, Dobson 2001). Koehenkilöiltä (300 kpl) kysyttiin sitä, pitävätkö he ilmastointia ja ohjaustehostinta tärkeänä (Vastausvaihtoehdot: ei tärkeä/tärkeä/hyvin tärkeä). Vastauskäyttäytymistä selitettiin sukupuolella ja vastaajan iällä (ks. aineisto). Tarkastellaan nominaalista logistista regressiomallia

$$\log\left(\frac{\pi_j}{\pi_1}\right) = \beta_{0j} + \beta_{1j}x_1 + \beta_{2j}x_2 + \beta_{3j}x_3, \quad j = 1, 2,$$

missä $x_1 = 1$, kun mies, muutoin $x_1 = 0$. Muuttujilla x_2 ja x_3 on koodattu ikä: $x_2 = 1$, kun ikä on 24 – 40, muutoin $x_2 = 0$ ja $x_3 = 1$, kun ikä on yli 40, muutoin $x_3 = 0$ (Muuttujien koodaus aineistossa `... /glim/datat/car.pref.d.txt`. Estimoi malli tästä aineistosta). Laske vastaustodennäköisyyksien π_1, π_2, π_3 estimaatit selittäjien eri arvokombinaatioilla (`multinom, library(nnet)`).

- 7.5. Aineistossa `car.preferences.txt` selittävät muuttujat `sex` ja `age` on koodattu nominaaliasteikollisina. Estimoi nyt tästä aineistosta funktiolla `multinom` malli `response ~ sex + age`. Selvitä estimoidun mallin ja edellisen tehtävän mallin välinen yhteys. Molemmista malleistaan saadaan samat vastaustodennäköisyyksien estimaatit.
- 7.6. Testaa, onko edellä tarkastellussa mallissa
- (a) sukupuoli
  - (b) ikä merkitsevä selittäjä?
- 7.7. Tarkastellaan edelleen aineistoa `... /glim/datat/car.pref.d.txt` ja selitetään vastauksia sukupuolella ja iällä. Olkoon ikä nyt kvantitatiivinen selittäjä, joka saa arvot 0, 1, 2 (Aineistossa valmiina). Estimoi malli. tulkitse tulos. Vertaa mallin antamaa devianssia tehtävän 4 mallin antamaan devianssiin. Mistä ero johtuu? Mieti, mitä ovat näihin kahteen malliin liittyvät täydet mallit.